

МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫ, ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Әбдиева С.Р.

III. Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар
және инжинириング университеті

В статье рассматриваются вопросы социально-экономическое развитие и проблемы региона.

Рассмотрены социально-экономические показатели Мангистаукой области на внутрирегиональном уровне и проведен анализ.

In the article the matter of social and economy development and regional problems are considered.

Social economy indications of Mangistau region on the internal region level and carried out matter of social and economy development and regional problems are considered, social economy indications of Mangistau region on the internal region level and carried out analysis.

Облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуы бәсекелестікке сай Манғыстау облысын 2015 жылға дейін дамыту Стратегиясына сәйкес жүргізіледі. Аймақты ұзак мерзімдік дамытудың басты басымдықтары Жапонияның ЛСА халықаралық ынтымақтастық агенттігінің қатысуымен жасақталған Манғыстау облысын 2030 жылға дейін кешенді дамытудың Бас жоспарында белгіленген.

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев пен Қазақстан Республикасы Үкіметінің әлемдік экономикалық дағдарыс салдарларын жене және дағдарысты кезенде елімізді дамыту жөніндегі алға қойған тапсырмаларын ескере отырып, дағдарысқа қарсы шарапалар және облыс әкімінің 2009 жылға арналған Іс-қимыл жоспары толық орындалды.

Аймақтық жұмысқа орналастыру және кадрларды қайта даярлау стратегиясы – «Жол картасына» сай қарастырылған барлық шарапалар жүзеге асты.

Аймақтық экономиканың(аймақтық ішкі өнімнің-АІӨ) өсімі 2009 жылы алдын-ала деректер бойынша 103% құрады. Жан басына шаққандағы АІӨ көлемі 2626 мың теңге (18 мың АҚШ доллары) көлемінде, бұл республика аймақтары арасында екінші көрсеткіш.

2009 жылы өнеркәсіп өндірісінің көлемі 1269,4 млрд. теңгені, физикалық көлем индексі 100% құрады.

Есепті кезең ішінде 18,4 млн. тонна немесе 2008 жылмен салыстырғанда 101,3% мұнай өндірілді. Табиғи газ өндіру 2008 жылдың сәйкесті кезеңімен салыстырғанда 23,8%-ға азайды, бұл «Өзен» кенорнының табиғи титіктауымен,«Толқыннефтегаз» ЖШС және «Қазполмұнай» ЖШС-і компанияларының мұнай өндіруді азайтуымен байланысты.

Өндеу саласында токыма және тігін (22,4%) өнеркәсібінде, тағам өнімдері өндірісінде, сусындарды қосқанда (2,8%), машина жасауда (0,8%) өсім байқалады.

Өнеркәсіп өндірісі көлемінің төмендеуіне жол бермеу мақсатында казақстандық үлесті ұлғайту, облыстың инвестициялық және инфрақұрылымдық жобаларын жүзеге асыруға басым бағыт ұсталды

Жер қойнауын пайдаланушылар мен аймақтың жергілікті тауар өндірушілері және сервистік компаниялары арасында 2009 жылы 132,6 млрд. теңгеге келісімшарттар жасалынды.

«Каспий» АҚ облыс аумағында жалпы сметалық құны 19,2 млрд. тенгелік, 2563 жана жұмыс орындары ашылатын 10 инвестициялық жобаны жүзеге асыруға кірісті. Инвестициялық жобаларды орналастыру мақсатында қалалар мен аудандардың әкімдіктері тиісінше жер учаскелерін бөлді.

Республикалық Индустрисаландыру картасына енгізу үшін облыстың 23 инвестиациялық жобасы ұсынылды. 12 коммерциялық жоба аймақтық Индустрисаландыру картасына енгізілді.

Негізгі капиталға инвестиция көлемі 2009 жылы 293 млрд. теңге (1,95 млрд. АҚШ доллары), немесе 2008 жылдың сәйкесті кезеңімен 71,8% құрады. Төмендеудің басты себебі – тауkenөндіру саласындағы негізгі капиталға инвестиация көлемінің азаюынан болып отыр.

Сонымен катар жан басына шаққандағы инвестиация көлемі (661,4 мың теңге) бойынша республика аймақтары ішінде облыс екінші орында тұр (ҚР бойынша орташа – 250 мың теңге).

Аймақ бұрынғыша инвесторлар үшін тартымды. 2009 жылы халықаралық «Fitch» рейтингтік агенттігі облыстың инвестиациялық рейтингінің бұрынғы қалыпты деңгейде екендігін айқындағы.

Қазакстан Республикасын индустрисалдық-инновациялық дамытудың 2009 жылға арналған Стратегиясы шенберінде:

Ақтау темір балқыту зауытының («АЛЗ» ЖШС) прокат цехы, кеме жасау зауыты («Keppel Kazakhstan»), қысыммен жұмыс жасайтын ыдыстарды, сепараторларды жасауға және мұнай және газ өнеркәсібін қамтамасыз ету үшін құбырларды өңдеуге арналған өндірістік база («GMMOC» ЖШС) және Форт-Шевченко қаласындағы темірбетон бүйімдары зауыты («Тұпқараған» ЖШС) пайдалануға берілді. Жобалардың жалпы сметалық құны 136 млн. АҚШ долларын құрайды, жана жұмыс орындарының саны -1538.

Жаңа жобаларды жүзеге асыру басталды – бұл металлқұрылғылары зауытының құрылышы («Досмарин» ЖШС), пластмасса зауытының базасында жол битумдарын шығару («ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ), бүрғылау ертінділерін дайындастын зауыт («ТенізСервис» ЖШС). Жобалардың жалпы сметалық құны 565 млн. АҚШ долларын құрайды, жана жұмыс орындарының саны -2134. «30 корпоративтік көшбасшы» бағдарламасының шенберінде Маңғыстау ауданының Шетпе селосында «Каспий Цемент» ЖШС-інің «Цемент зауыты құрылышы» «ұшқыр» жобасы жүзеге асырылуда. Жобаның сметалық құны 353 млн. долл., 400 жана жұмыс орындарын құру қарастырылуда.

Мемлекет басшысының тапсырмасымен барлық бағыттар бойынша «Жер-Теніз-Аспан» ықпалдасқан инвестиациялық мега-жобасын жүзеге асыру жалғасуда.

«Ақтау теңіз порты» АЭА аумағын инвестиациялық жобалармен толықтыру бойынша жұмыстар жүргізілуде. 4 жоба жүзеге асырылуда, тағы да 5 жоба әзір. Жобалардың жеделдетіп жүзеге асырылуына АЭА аумағын қажетті инженерлік және көлік инфрақұрылымдарымен қамтамасыз ету ықпал етеді. Аталған жұмыстар 2009 жылы Үкіметтің қорынан бөлінген 350 млн. теңге қаржатар арқылы басталды. 2010 жылға республикалық бюджеттен тағы да 1,7 млрд. теңге бөлінді.

Құрық теніз портын және жұмысшылар кентін дамытудың Бас жоспары жасақталып, жүзеге асырылуда. Құрық жұмысшылар кентін дамытуға арналған 11 әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобалардың 9-ы жүзеге асырылды, қалған екі жобаны жүзеге асыру жалғасуда.

Бас жоспарда қарастырылған нысандардан қуаты 40 мың тонна металл құрылғыларын шығаруға арналған «Ерсайдын» Каспий верфі пайдалануға берілді, «МРЭК» АҚ жүзеге асырған екі - 25 мың кВА екі трансформаторлы «Құрық» ПС-110 кВ және екіншісі ВЛ-110кВА «Ақтау-Құрық» пайдалануға берілді.

Аймақтың көлік қуатын дамыту бойынша жобалар жүзеге асырылуда.

«Ералиево-Құрық» теміржол участекінің құрылышы бойынша жоба концессионері –«Астана – АРЕК» ЖШС анықталды. Жобаны 2010 жылдың екінші жартыжылдығында накты түрде жүзеге асыру жұмыстары жүргізілуде.

Халықаралық Ақтау теніз портын солтүстік бағытта кеңейту жобасы бойынша портқа кірердегі және толқыннан қорғайтын құрылыштар одан әрі жалғасуда.

Концессиялық негізде Халықаралық Ақтау әуежайының жолаушылар терминалы салынып, пайдалануға берілді. Осы жылы ұшу-кону алаңын жаңғырту жұмыстары аяқталмақ.

«Өзен – Түркменстанмен мемлекеттік шекара» теміржол желісінің құрылышы басталды.

2010 жылы «Жетібай – Түркменстанмен мемлекеттік шекара» автожолын жаңғырту басталады. Осы мақсатқа республикалық бюджеттен 350 млн. теңге бөлінді.

Облыс үшін стратегиялық түрғыда аса маңызды «Атырау-Ақтау» автомобиль жолының «Бейнеу-Ақтау» участекін жаңғырту мәселесі шешім тапты. Жобаны жүзеге асырудың бастамасында республикалық бюджеттен 2010 жылға 500 млн. теңге қарастырылып отыр. 74 млрд. теңге көлеміндегі негізгі қаржат Азиялық даму банкінің займы ретінде тартылмақшы.

«Ақтау-Сити» қаласын салу жобасы жүзеге асырылуда.

2009 жылдың наурыз айында Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Біріккен Араб Әмірлігіне ресми сапары барысында қала салу жобасын жүзеге асыру жөнінде уағдаластыққа қол жеткізілді.

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес бірінші шағынауданда көп қабатты эконом-класты түрғын үйлер мен қалалық маңызы бар нысандарды салу үшін Ақтау қаласының аумағынан 43,26 гектар жер телімі бөлінді.

2009 жылдың қазан айында бірінші шағынаудан құрылышын бастау жөнінде Манғыстау облысының әкімдігі мен «Самұрық-Қазына» Жылжымайтын муліктөр қоры» АҚ-ы арасында ынтымақтаса қызмет ету жөнінде Меморандумға кол қойылды.

Ел Президентінің Біріккен Араб Әмірлігіне 2009 жылдың қараша айындағы жұмыс сапары кезінде саяси-экономикалық және инвестициялық салада екі жақты қарым-қатынасты одан әрі дамыту жөніндегі уағдаластыққа қол жеткізіліп, соның ішінде тараптардың «Ақтау-Сити» жобасына деген қызығушылығы нығайды. Атап айттар болсақ, «Ақтау- Сити» жобасының құрамында алғашқы кезенде екі шағынауданың құрылышын бастауға келісімге қол жеткізілді. [1]

2009 жылы құрылыш жұмыстарының көлемі 2008 жылмен салыстырғанда 8,2%-ға үлгайды және 150 млн.теңгені құрады. «100 мектеп, 100 аурухана», «Жол

картасы» бағдарламалары, тұрғын үй бағдарламасы аясында жоспарланған нысандардың барлығы да іске қосылды.

Откен жылдың көлемі 476,4 мың шаршы метр немесе алдыңғы жылмен салыстырғанда 101,2% тұрғын үй пайдалануға берілді. Ақтау қаласының 30-шагын ауданынан 100 пәтерлік жалдық және 50 пәтерлік несиелік тұрғын үйлер пайдалануға берілді. Тағы да басқа 2-несиелік тұрғын үйдің құрылышы аяқталды: 78 пәтерлік – Ақтау қаласының 30-шагын ауданынан және 50 пәтерлік – Жанаөзен қаласынан.

Инвесторлардың қаржысы есебінен Ақтау қаласы және Мұнайлы ауданында 50 пәтерлік екі муниципалді үйдің құрылышы аяқталды.

Тұрақтандыру қоры қаржысының есебінен «Заветная мечта» тұрғын үй массиві үлескерлерінің проблемаларын шешу үшін мемлекеттік қолдау көрсетілді.

2009 жылдың жеке тұрғын үй құрылышына 2 мың жер участекеріберілді. Облысты аумактық дамыту Стратегиясын ескере отырып, аудан орталықтары – Шетпе және Бейнеу селоларының Бас жоспарын жасақтау аяқталды.

2009 жылдың ауыл шаруашылығының жалпы өнім өндіру көлемі 3240млн. теңгені, 2008 жылдың деңгейімен салыстырғанда физикалық көлем индексі – 100,2 % құрады. Төрт түлік мал басының өскендігі байқалады. Асыл тұқымды мал шаруашылығын дамытуға субсидиялар беру көлемі артты.

2009 жылдың ассыл тұқымды мал шаруашылығына мемлекеттік қолдау есебінен 25 мың ассыл тұқымды мал арзандатылған бағамен сатылды. Алдыңғы жылмен салыстырғанда жергілікті жерден шығатын ет-сүт өнімдері орташа 7 %-ға артты.

Егін шаруашылығында бау-бақша егетін егіс алқаптары 2008 жылға қарағанда 2,5 есеге көбейіп, 1200 гектарға жетті. Тамшылата суару жаңа технологиясы 130 гектар аланға енгізілді. Бұл 2008 жылмен салыстырғанда 3 есеге көп.

Жыл басынан бері «Манғыстауагросервис» МҚК арқылы ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілерге 122,4 млн. теңгеге лизингі және тауарлық несие берілсе, «Ауыл шаруашылығына қаржылық қолдау қоры» АҚ-ның өкілдігі арқылы 91 бизнес-жоба 395,2 млн. теңге несие алды. [1]

Азық-тұлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында «Берекет» мамандандырылған мемлекеттік кәсіпорны облысқа негізгі азықтық тағамдарды жеткізуде және тұрақты тұрде азық-тұліктің бес айлық қорын құруда.

Екі жарым жыл ішінде кәсіпорынның сауда желілері кеңіді. Облыстың барлық қалалары мен аудандарындағы 65 сауда нұкелері арқылы базар бағасынан 30 пайызға арзан азық-тұлік сатылуда. Көлемі 500 текше метр бау-бақша өнімдерін сақтайтын орын салынып, қазіргі заманғы технологиялық жабдықтармен жарақтандырылды.

Облыс орталығында апта сайын облыстың тауар өндірушілері мен кәсіпкерлерінің қатысуымен жәрменке өткізіледі. Манғыстау ауданының орталығы Шетпе селосында 60 сауда орындық коммуналдық базар ашылды.

Откен жылдың Бейнеу селосында жылына 90 мың тонна ұн, 30 мың тонна құрамажем өндіретін цех пен 100 мың тонна астық сақтайтын элеваторы бар ірі өндеу өндірісі – астық терминалының құрылышын жүзеге асыру басталды. Жобаның бірінші кезеңін 2010 жылдың бірінші жартыжылдығында аяқтау көзделуде.

Бұл Қазақстанның барлық батыс аймағын жергілікті жерде өндірілген арзан ұн және ұн өнімдерімен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Алған шарапардың арқасында облыста 2009 жылы тұтыну бағасы мен тарифтерінің индексі еліміздің аймақтары ішінде ең төмен көрсеткішті – 104,6 %-ды құрады, 2008 жылдың желтоқсан айында ол республика бойынша – 106,2 пайызды көрсеткен болатын.

Бұған үш жыл бойы тұрғындардың коммуналдық төлемдерінің тарифін көтермей келе жатқан «МАӘК-Қазатомөндіріс» ЖШС-нің тарифтік саясатының арқасында қол жеткізілді.

Кәсіпкерлікті дамыту жөнінде.

Өткен жылы шағын кәсіпкерлікпен айналысатындардың саны 20,3 пайызға көбейіп, 71 мыңнан аса адамды құрады. Экономикалық белсенді тұрғындардың құрылымында олардың үлесі 2008 жылдың соңында 29,2 пайызға артса, 2009 жылдың соңында 33,9 пайызға артты. Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екінші деңгейлі банктер арқылы 21,3 млрд. теңге несие берілді. Бұл 2008 жылдың осы кезеңімен салыстырғанда 11,7 пайызға көп.

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат коры» АҚ-ның шағын және орта бизнесі қолдау үшін бөлгөн қаржысы есебінен екінші деңгейлі банктер 101 жобаны 3,5 млрд. теңгеге қаржыландырды.

2009 жылы жергілікті бюджеттің шағын несие беретін қаржысы 2008 жылға қарағанда 4,7 есеге – 150-ден 700 млн. теңгеге көбейді. Бұл қаржы 100 пайыз мемлекеттің қатысуымен құрылған облыстың шағын несиелеу ұйымдарының айналым қаржысын толықтыруға және «Ауыл шаруашылығын қаржылық қолдау» Коры» АҚ-ы арқылы ауыл шаруашылығын шағын несиелеуге жұмсалды.

2009 жылы облыстың шағын несиелеу ұйымдары арқылы барлығы 1168,7 млн. теңгеге 1139 шағын несие берілді. Бұл 2008 жылмен салыстырғанда 2,1 есеге көп. Осылардың арқасында 2500 жаңа жұмыс орындары құрылды. [1]

Халықты жұмыспен қамту мен әлеуметтік бағдарламалар стратегиясын жүзеге асыру туралы.

2009 жылы «Жол картасының» барлық бағыттарын жүзеге асыру үшін 6984 млн. теңге, соның ішінде респубикалық бюджеттен – 5098,5 млн. теңге, жергілікті бюджеттен – 1885,5 млн. теңге бөлінді.

Ондаған километр жолдар, 32 мектеп пен аурухана, 10 басқа әлеуметтік инфрақұрылым нысандары жөнделді. 5 мың адам мемлекет есебінен екінші мамандық алды.

Жастар практикасын ұйымдастыру шарапары аясында 295 келісім жасалып, облыс оқу орындарының 876 түлегі жастар практикасына жіберілді (жоспарланғанға 143%).

«Жол картасының» инвестициялық жобаларды жүзеге асыру шарапары аясында 10494 жаңа жұмыс орындары (жоспарланғанға 106,7 %) және 3852 әлеуметтік жұмыс орындары құрылды.

Сонымен қатар, 2009 жылы индустриялық және инфрақұрылымдық жобаларды жүзеге асыру есебінен облыс кәсіпорындарында 12429 жаңа жұмыс орындары құрылды.

Сонымен, 2009 жылы 26775 немесе 2008 жылмен салыстырғанда 3,1 есе көп жаңа жұмыс орындары құрылды. Жұмыспен қамту орындарына келген 13 мың адамның 12,5 мыны жаңа жұмыс орындарына жұмысқа түрғызылды, қоғамдық жұмыстарға, кәсіптік және қайта даярлауға жіберілді.

Ішкі жұмыс нарығын қорғау үшін компаниялардың саны 25 пайызға артқанына қарамастан 2009 жылы 2008 жылға қарағанда шетелдік жұмысшы күштерін тартуға берілетін квота екі есеге азайды.

Шетелдік жұмысшы күшін тартатын компанияларда еліміздің азаматтары үшін 4600 жұмыс орындары құрылып, 9600 қызметкер даярлықтан және кәсіптік біліктілігін арттырудан өтті, 595 шетелдік мамандар отандық мамандармен алмастырылды.

Өндіріс процестерін қалыпты ұстауға және қызметкерлердің енбек құқығы мен кепілдігін сақтау мақсатында аймақтың кәсіпорындарымен 208 ынтымақтастық Меморандумына қол қойылды. Меморандум шарты орындалды, облыста қызметкерлерді қысқарту, жұмыстан шығару, уақытында жалақы төлемеу фактілері байқалған жоқ.

Алынған шаралардың нәтижесінде облыста тіркелген жұмыссыздар санының деңгейі 2010 жылдың 1 қаңтарында 0,6 пайызды құрады (2009 жылы 1.01. – 07%).

2008 жылдың желтоқсан айымен салыстырғанда 1,6 пайызға ғана көбейген ең төменгі күнкөріс деңгейі 2009 жылдың желтоқсан айында облыста 15166 теңге құрады (КР бойынша – 11983 теңге). Осы кезеңде облыста орташа айлық жалақы мөлшері 13,6 пайызға көбейіп, 108632 теңгені құрады. Сөйтіп, ол 7 күн көріс деңгейін қамтыды.

Дағдарыс жағдайында барлық назар халықтың әлеуметтік аз қамтылған бөлігіне аударылды. 2009 жылы 9237 аз қамтылған азаматтарға жалпы сомасы 186,5 млн. теңге атаулы көмек, жасы 18-ге дейінгі 6160 балаға 51,4 млн. теңге жәрдеме ақындардың берілді.

Занда қарастырылғаннан басқа да жергілікті бюджеттің мүмкіндігіне қарай әлеуметтік төлемдер мен қызмет көрсетудің түрлері кеңейтілді. Соның нәтижесінде облыстың 30 мың аз қамтылған тұрғыны 1,2 млрд. теңге көмек алды.

2009 жылы бизнес-қоғамдастықты тарта отырып мұндай азаматтарға тауарлары мен қызмет бағалары ең төменгі деңгейдегі әлеуметтік такси, 24 әлеуметтік дәріхана, 83 әлеуметтік дүкендер мен 60 сауда нұктелері үйімдастырылды.

210 орындық мүгедек балаларға арналған интернат үйі, сондай-ақ жүйке ауруларына арналған облыстық интернат үйіне 100 орындық қосымша құрылыс салынып, пайдалануға берілді. Облыстық мүгедектерді оңалту орталығы құрылсының ТЭН-і жасалды. Откен жыл ішінде 1000 мүгедек арнайы жүріп-тұру құралдарымен қамтамасыз етілді, оларға протез-ортопедиялық көмектер көрсетілді. [1]

Инфрақұрылымды дамыту

Облысты газдандырудың өнірлік бағдарламасын іске асыруға 9151,4 млн. теңге бөлінді, оның ішінде жергілікті бюджеттен -6040,6 млн. теңге, республикалық бюджеттен -474,3 млн. теңге, жер қойнауын пайдаланушы компаниялар есебінен -2636,5 млн. теңге.

«Сайөтес –Ақшымырау –Қызын-Шебір-Тұщықұдық» газ құбырының құрылсысы, Манғыстау ауданының Боздақ селосы мен Бейнеу ауданының Тәжек ауылын газдандыру жұмыстары бітті. Тұпқараған ауданының Форт-Шевченко қаласы мен Баутино, Аташ поселкелерін газдандыру жұмыстары іс жүзінде аяқталды.

Қарақия ауданының Құрық кентінде жоғары және орта қысымды ГРП орнатылған газ құбыры тартылды. Жаңаөзен қаласының бұрынғы газбен қамту желілерін қайта құру, жаңғырту жұмыстары жүргізілуде.

«Ауыз су» бағдарламасын іске асыруға -2009 жылы 4202,7 млн. теңге бөлінді, оның ішінде жергілікті бюджеттен -2030,6 млн. теңге, респубикалық бюджеттен -2073,2 млн. теңге, кәсіпорындар қаржысы есебінен -98,9 млн. теңге («SheII» және Аджип ҚКО компаниялары). 6 шағын елді мекендерді ауыз сумен қамтамасыз ету (Қарақия ауданының Ұрма, Қолқа, Манғыстау ауданының Боздақ және 15-бекет, Бейнеу ауданының Тәжен және Ақшымырау елді мекендері), «Ақтау-Құрық» су желісінің екінші кезегінің құрылыштары аяқталды. Форт-Шевченко қаласының ауыз су құбыры мен тұрмыстық канализация құрылыштарын салу жұмыстары жалғасуда.

Манғыстау ауданының Сазды, Ұштаған, Тұщықұдық, Жарма ауылдарында селоішілік су құбырын тарту жұмыстары жүргізілді. Ақтау қаласында сумен қамтамасыз ету трассасы мен желілерді және қондырғыларды қайта құру жұмыстары басталды. 2009 жылы Бейнеу селосында су жинақтау пунктінің, Бейнеу ауданының Есет, Төлеп және Тұрыш селоларында резервуардың, Форт-Шевченко қаласында су жинау қондырғыларының, Жаңаөзен қаласының «Арай-1,2» және «Рахат-1» шағын аудандарын сумен қамту желілерінің, Ақтау қаласының магистралды су құбырларының құрылыштары салынып бітті.

Манғыстау ауданының Онды селосының, «Құрық-Ералиев стансасы» магистралды су құбырының, Ақтау қаласын сумен қамтамасыз етудің орталық жүйесін, «Жаңаөзен қаласын сумен қамтамасыз ету желілерін қайта құру және кеңіту жұмыстары басталды.

Мұнайлы ауданының Атамекен селосына ауыз су құбырын тарту құрылышы Аджип ҚКО компаниясының қаржысы есебінен салынып бітті. «SheII» компаниясы «Қызылтөбе селосының селоішілік су құбыры желісі құрылышының жобасын» іске асыруды бастады. Елді мекендерді электрлендіру бойынша шаралар қабылданды. Ақтау қаласының электр желілерін қайта құру жұмыстары жалғастырылды. Жаңаөзен қаласын электрмен қамтамасыз ету желілерін қайта құру және кеңейту жұмыстары жүргізілді. «Каспий энергетикалық хабі сыртқы инфрақұрылымы құрылышы шенберінде қуаты 110 кВ және ПС 110/10 кВт 2 подстанциясының электр тарату желілері құрылышын салуға» 195 млн. теңге бөлінді. [1]

Респубикалық және жергілікті дәрежедегі автокөлік жолдарын дамытуға 2009 жылы барлық қаржы көздерінен 6,7 млрд. теңге бөлініп отыр, бұл өткен жылмен салыстырғанда 2 есе көп.

«Ақтау-Құйылыш» автокөлік жолының курделі жөндеу жұмыстары аяқталды. «Форт-Шевченко-Таушық» және «Қызылсай-Шопан ата – Оғыланды» автокөлік жолдарының құрылышы, сондай-ақ «Ақтау-Қаламқас», «Таушық-Шетпе» және «Ақтау – Құрық» автокөлік жолдарының жөндеу жұмыстары жалғастырылды.

Облыс қалалары мен аудандардың поселкеішілік, шағынауданішілік жолдарын курделі және орташа жөндеу жұмыстарына 3 млрд. теңгеге жуық бюджет қаржысы жұмсалды. Жер койнауын пайдаланушы компаниялардың қаржысы есебінен Ақтау қаласының жолдарын орташа жөндеу жұмыстарын бітіруге 1,5 млрд. теңге жұмсалды. «Жыңғылды – Шайыр», «Қияқты –

Тұщықұдық» жолдарын салудың, сондай-ақ «Ақтау – Форт-Шевченко» автокөлік жолын құрделі жөндеуден өткізудің жобалық-қаржылық құжаттары жасақталды.

Осылайша негізгі мақсаты әрбір қала, ауыл, селоға өмір-тіршілік инфрақұрылымын жеткізіп, облыстың барлық елді мекендерін ауыз су, газ, электр, телехабар және байланыс қызметімен 100 пайыз қамтамасыз ету міндегі жүзеге асырылды. Қолда бар желілерді модернизациялау мен қайта құру, жаңа тұрғын массивтерді инженерлік инфрақұрылыммен қамтамасыз ету және жергілікті маңызыдағы жолдардың жағдайын жақсарту жұмыстары жалғастырылды. Нәтижесінде селолық елді мекендеріміздің экономикалық әлеуеті артып, тартымдылығы жақсарды, бұл халық санының өсуіне жағдай туғызды. Біздің облысымыз село халқының миграциясы бойынша жағымды сальдоға ие бірден-бір аймақ. Халық санының өсу қарқыны бойынша облысымыз Астанадан кейінгі екінші орында.

Бюджет, әлеуметтік саланы дамыту, қоғамдық қауіпсіздік және қоғамдық тәртіп, экологиялық шаралар туралы. Бюджет кірісінің түсімі тұракты түрде қамтамасыз етілуде, ол өнірімізді дамытуға қомақты қаржы жұмсауға мүмкіндік береді. Откен жылы бюджетке салықтар мен басқа түсімдерден 434 млрд. теңге түсті, оның ішінде жергілікті бюджеттің түсімі-55 млрд. теңгенін үстінде болды.

Облыс бюджетінің шығындары откен жылы 44 млрд. теңгеден 81 млрд. теңгеге дейін артты, оның ішінде әлеуметтік саланың шығындары 48 млрд. теңге немесе 60% құрады. Даму бюджеті 28 млрд. теңге болды.

Облыс бюджетінің құрылымында 1 млрд. теңге көлемінде тұрактандыру коры құрылды, оның қаржылары тұрғындарға шағын несие беру, үлескерлік құрылыштарды қолдауға, тұрғындарды әлеуметтік қорғауға және басқа да дағдарыска қарсы шараларға бағытталды.

Жер қойнауын пайдаланушы компаниялардың шығындары облыстың әлеуметтік және инфрақұрылымдық дамуына 2008 жылғы 44 млн. АҚШ долларынан, 2009 жылғы 67 млн. АҚШ долларына дейін артты.

Оралмандардың проблемаларын шешу туралы. [1] Оралмандардың проблемаларын шешу жөніндегі жұмыс жалғасуда. Бұл мақсаттарға 2009 жылды барлық көздердің есебінен 12 миллиардан астам теңге бағытталды – бұл 2008 жылмен салыстырғанда 2,3 млрд. теңгеге көп. 2008 жылмен салыстырғанда келіп жатқан отандастарымызға арналған квота 320 отбасыға ұлғайтылды.

«Нұрлы көш» бағдарламасы бойынша дайындық жұмысы жүргізілді, оны накты іске асыру біздің облысымызда 2010 жылы басталады. Бірінші кезеңде пилоттық жобалар ретінде Қарақия ауданының Ералиев стансасын, Кендірлі демалыс аймағында жаңа тұрғын үй массиві мен Мұнайлы ауданының жаңа орталығы Батыр селосын салып, дамыту басталады.

2009 жылды осы елді мекендерде инженерлік инфрақұрылымды салу жөніндегі жобалық құжаттарды жасау басталды. Барлық бұл шаралар үш мындей оралманды орналастыру мен Жанаөзен қаласында көші-қон жүгін азайтуға бағытталды.

Жаңа Мұнайлы ауданы даму үстінде. Оны құрғалы бері ауданды дамытуға 21 миллиардан астам теңге бағытталды. Ауданының барлық елдімекендерін газдандыру нактысында аяқталды. Электр желілерін жетілдіру мен қайта құру жөніндегі жұмыс жүргізілуде.

Ауданда үш ауысымдық оқыту мәселесін шешу мақсатында төрт мектептің құрылышы жургізілуде. Әлеуметтік-мәдени орталықтарды салу жөніндегі

жобаларды іске асыру басталды. Ақтау қаласында республикадағы бірінші оралмандарды сауықтыру және бейімдеу орталығының құрылышы аяқталу үстінде.

2009 жылы Жаңаөзен қаласының әлеуметтік-экономикалық проблемаларын шешу жөніндегі кешенді жоспарды (бұдан әрі - Жоспар) іске асыру басталды. Барлық көздердің есебінен осы мақсаттарға 6,3 млрд. теңге бағытталды.

Жылу желілерін, қолданыстағы канализациялық тазалау имараттарын, су, энергия және газben қамтамасыз ету желілерін қайта құру және кенейту жөніндегі жобалар іске асырылуда. 200 пәтерлік үш тұрғын үй, 100 кереуектік перзентхана үйі, 100 кереуектік туберкулезден емдеу ауруханасы, 1200 орындық орта мектеп және әрбіреуі 280 орындық үш балалар бақшасы жаңа ғимараттарының құрылышы жүргізілуде.

Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша өткен жылдың аяғында Жоспарға өзгерістер енгізілді. Оны іске асыру 2012 жылға дейін ұзартылды. Жоспарды орындау шығындары 4 млрд. теңгеге ұлғайтылып, 42,9 млрд. теңгені қурады.

Жоспарды іске асыруға қосымша 9 жаңа нысан – Рахат-1 жаңа шағынаудандарын сумен қамтамасыз ету жөніндегі 2 нысан, ішкі істер органдарының шұғыл басқару орталығының құрылышы, денсаулық сактау нысандарының 4-еуі: екінші қалалық емхана, Тенге және Қызылсай селоларындағы дәрігерлік амбулатория, қалалық аурухананың емдеу кешенінің жаңа ғимараты енгізілді.

Тенге және Қызылсай селоларында мәдениет үйлерін салу жоспарланды.

«Өзенмұнайгаз» қала құраушы кәсіпорнының маңында қалыптасқан жағдай ескеріле отырып, Үкіметтің тапсырмасы бойынша қаланы дамытудың барлық салаларын қамтитын нақты іс-шаралар жоспары қабылданды, бұл – «Өзенмұнайгаз» бер қаланың әлеуметтік-экономикалық, өндірістік мәселелері, оны одан әрі дамытудың перспективалары, сондай-ақ қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті сактау мәселелері.

Ақтау қаласында «Өзенмұнайгаздың» өндірістік және еңбек процестерін тіkelей реттейтін «ҚазМұнайГаз» БӘ» АҚ активтерін басқару тобы қайта топтастырылды. [1]

2009 жылғы облыстың экономикалық және әлеуметтік дамуының негізгі қорытындылары осындағы, олар әлемдік қаржы және экономикалық дағдарыс салдарының ықпалы жағдайында аймақ экономикасының тұрақты даму үстінде екенін дәлелдейді.

Мемлекет басшысы мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің дағдарыстан кейінгі кезенде оның зардаптарын еңсеру және елімізді дамыту жөнінде алға қойған міндеттерін, сондай-ақ облыстың ұзақ мерзімді даму стратегиясын жүзеге асыру жұмыстары жалғасын табады.

Толықтай алғанда, ағымдағы жылы алынатын барлық шаралар негізгі міндетті шешуге – аймақтық, тұтас республиканың экономикасын дағдарыстан сонғы кезенде тұрақты дамытуға қажетті жағдайлар жасауға бағытталатын болады.

Әдебиеттер

1. Манғыстау газеті № 17 (7656) сенбі, 30 қантар, 2010жыл 5бет.